

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Географічний факультет
Рада молодих вчених географічного факультету

ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ, СУСПІЛЬСТВА ТА ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Матеріали IV науково-практичної конференції студентів,
аспірантів і молодих вчених
(м. Ужгород, 24-26 травня 2023 р.)

Ужгород – 2023

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Географічний факультет
Рада молодих вчених географічного факультету

ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ, СУСПІЛЬСТВА ТА ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Матеріали IV науково-практичної конференції студентів,
аспірантів і молодих вчених
(м. Ужгород, 24-26 травня 2023 р.)

Ужгород – 2023

IV науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених
**«ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ,
СУСПІЛЬСТВА ТА ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»**
Україна, м. Ужгород, 24-26 травня 2023 р.

УДК 911+332.3+528+630

Географічні аспекти просторової організації території, суспільства та збалансованого природокористування: матеріали IV науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (Україна, м. Ужгород, 24-26 травня 2023 р.). Ужгород: ПП Данило С.І., 2023. 238 с.

У матеріалах представлені наукові статті, які висвітлюють науково-методологічні, методичні та прикладні проблеми природничої та суспільної географії, конструктивної географії та геоєкології, географічної науки та освіти, геодезії, землеустрою, кадастру, картографії та геоінформатики.

Редакційна рада:

Іван Калинич (голова), декан географічного факультету, кандидат технічних наук, доцент;

Микола Карабінюк (заступник голови), заступник декана з навчально-методичної роботи, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування, кандидат географічних наук;

Василь Лета (відповідальний секретар), голова Ради молодих вчених географічного факультету, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування, кандидат географічних наук;

Ярослав Ваш, старший викладач кафедри геодезії, землеустрою та геоінформатики;

Віталія Чиняк, провідний фахівець кафедри фізичної географії та раціонального природокористування.

Друкується за ухвалою Вченої ради географічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(Протокол № 8 від 27 червня 2023 р.).

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей. Текст подано із незначною літературною та технічною редакцією текстів зі збереженням авторського стилю.

Адреса редакційної ради:

88020, м. Ужгород, вул. Університетська, 14, каб. 515, географічний факультет

тел.: +380 312 640 354

e-mail: vasyl.leta@uzhnu.edu.ua

СЕКЦІЯ 6. ГЕОДЕЗІЯ, ЗЕМЛЕУСТРІЙ І КАДАСТР

УДК [911.3:332.3:502](477.83-25)

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У МУРОВАНСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ольга Лунь, Петро Войтків

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Вперше вивчено та проаналізовано сучасний стан землекористування Мурованської територіальної громади. Загалом цей стан є задовільний, тому що земельні ресурси громади зазнали певних змін унаслідок антропогенних впливів, що призвело до погіршення їх якості, стану та родючості.

На території громади найбільш поширені такі типи землекористування: сільськогосподарський, селітебний та водогосподарський, серед яких найбільш інтенсивним є сільськогосподарський вплив, який проявляється в інтенсивному землеробстві. Великий вплив на землекористування в громаді належить гідромеліоративним та осушувальним роботам. Використання водноболотних та лісових земель є також інтенсивним і повинно бути направлене на збереження площ цих земель, а також раціональне їх використання.

Ключові слова: територіальна громада, структура земельного фонду, землекористування, землевласники та землекористувачі, забезпеченість землями.

CURRENT STATE OF LAND USE IN MUROVAN TERRITORIAL COMMUNITY OF THE LVIV DISTRICT OF THE LVIV REGION

Olga Lun, Petro Voitkiv

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

For the first time, the current state of land use in the Murovan territorial community was studied and analyzed. In general, this condition is satisfactory, because the community's land resources have undergone certain changes due to anthropogenic influences, which led to a deterioration in their quality, condition and fertility.

The following types of land use are most common on the territory of the community: agricultural, residential and water management, among which the most intensive is the agricultural influence, which is manifested in intensive farming. Hydromelioration and drainage works have a great impact on land use in the community. The use of wetlands and forest lands is also intensive, and should be aimed at preserving the areas of these lands, as well as their rational use.

Keywords: urban hromada, land fund structure, land use, landowners and land users, provision by the land.

Актуальність дослідження. Мурованська сільська територіальна громада є територією, де відбувається значний вплив антропогенних чинників загалом на

природне середовище і, зокрема, на земельні ресурси. Громада розташована біля м. Львова і має тісні зв'язки з його інфраструктурою та господарством, і тому відчуває значні впливи на стан довкілля. Цей вплив призводить до забруднення повітряного і водного басейнів, ґрунтів і ґрунтових вод.

Окремим чинником антропогенного навантаження, який впливає на стан та використання земельних ресурсів є вплив поселенського навантаження.

Територія громади є добре забезпеченою водними ресурсами. Однак річки, які протікають, є забрудненими і потребують очищення.

Значний вплив на стан земельних ресурсів мають гідромеліоративні та осушувальні роботи, які проводилися і проводяться на території громади. Це призвело до втрати багатьох первісних ділянок долинних ландшафтів, погіршило гідрологічний режим водно-болотних угідь. Також, на півночі громади утворилися значні ареали торфових земель, які в посушливий період схильні до самозаймання, а у вологий період – до затоплення.

Крім цього, на території громади має місце виснажливе використання земель сільськогосподарського призначення, яке призвело до погіршення їх стану, родючості та екологічного стану.

На території громади мало представлені ареали лісів і інших лісовкритих площ, які потрібно зберегти і по можливості збільшити.

Всі ці чинники вплинули на використання земельних ресурсів та змінило характер землекористування. Тому актуальним є детальний розгляд, вивчення та аналіз сучасного стану землекористування у громаді.

Метою дослідження є вивчення сучасного стану земельного фонду та землекористування на території Мурованської територіальної громади. **Об'єктом дослідження** є земельні ресурси громади, а **предметом** – сучасний стан землекористування громади. **Методи дослідження:** статистичний, розрахунковий, аналізу та порівняльний. **Наукова новизна:** вперше вивчено та проаналізовано сучасний стан земельного фонду та землекористування в межах Мурованської територіальної громади.

Виклад основного матеріалу. Згідно фізико-географічного районування, Мурованська територіальна громада розташована в межах фізико-географічної країни Західноєвропейська рівнина, фізико-географічної зони – Поліська провінція зони мішаних лісів, області – Бузьке Мале Полісся, району (ландшафту) – Пасмове (Грядове) Побужжя [2; 4].

Згідно природно-сільськогосподарського районування, територія громади повністю відноситься до зони Лісостепу, Західно-лісостепової провінції, Рівненсько-Луцького округу. Територія громади входить до Борщівського природно-сільськогосподарського району [1].

В межах громади виділено такі основні типи ґрунтів: ясно-сірі, сірі лісові, темно-сірі опідзолені, дернові, лучні та торфово-болотні.

На екологічний стан громади впливають такі чинники: попри відсутність великих підприємств на її території, найбільшими забруднювачами довкілля є підприємства міста Львова; автотранспорт був і залишається значним забруднювачем атмосферного повітря в її межах; на території громади щорічно накопичується велика кількість ТПВ (біля 1 тисячі тон); серед гідроекологічних проблем громади виділимо

водотоки, що протікають через її територію, які беруть свій початок на території міста Львова і тому концентрують у своїх поверхневих водах скиди з львівських підприємств; сільськогосподарське навантаження спричинене екстенсивним та необдуманим використанням земель сільськогосподарського призначення, яке проявляється у забрудненні цих земель пестицидами, агрохімікатами, а також у прояві деградаційних та ерозійних процесів; рекреаційне навантаження на геосистеми громади є мінімальним.

Структура земельного фонду Мурованської територіальної громади є такою: найбільші площі займають сільськогосподарські землі (3 337,27 га, 78,68%), менше – забудованих земель (478,18 га, 11,27%), ще менше – лісів (244,40 га, 5,76%) і водно-болотних (179,15 га, 4,22%) земель, а найменше – відкритих земель без рослинного покриву (2,60 га, 0,07%).

Структура земельного фонду по адміністративних утвореннях Мурованської громади представлена в таблиці 1. Згідно отриманих даних бачимо, що площа громади складає 4 241,60 га, а найбільшою є територія Ямпільської сільської ради – 1 657,80 га.

У структурі земель переважають землі сільськогосподарського призначення. Найбільші їх площі маємо на територіях Ямпільської (1 466,96 га, 88,49%) і Сороко-Львівської (1 236,30 га, 77,23%) сільських рад. Значно менші площі цих земель є на території Гамаліївської (634,01 га, 64,50%) сільської ради. В загальному по громаді площа цих земель складає 3 337,27 га, 78,68%, а по району – 70 424,24 га, 74,44% (див. табл. 1).

Ліси на території громади більше поширені на півночі, а менше – на півдні громади. Лісів на інших лісовкритих площ найбільше маємо в межах Гамаліївської (197,20 га, 20,06%) сільської ради. Значно менші площі представлені на територіях Ямпільської (34,10 га, 2,06%) та Сороко-Львівської (13,10 га, 0,82%) сільських рад. Загалом в межах громади площі лісів складають всього 244,40 га, 5,76%, а по районі – 16 469,78 га, 17,41% (див. табл. 1).

На території громади є всього 5 населених пунктів. Концентрацію населених пунктів і відповідно поселенське навантаження на земельні ресурси спостерігаємо вздовж лінії с. Муроване – с. Сороки-Львівські – с. Ямпіль, тобто в напрямку із заходу на схід.

В цілому площі забудованих земель в громаді складають 478,18 га, 11,27%, тобто вони займають значно більші площі території, ніж ліси та інші лісовкриті площі. Стосовно забудованих земель по районі, то їх площа складає 5 312,28 га або всього 5,62%. Найбільшою площа забудованих земель є в межах Сороко-Львівської (304,54 га, 19,02%) сільської ради. Значно менше їх маємо на територіях Ямпільської (108,64 га, 6,55%) та Гамаліївської (65,00 га, 6,61%) сільських рад.

Менші площі у порівнянні із забудованими землями мають водно-болотні землі (див. табл. 1). Зокрема, найбільше їх на території Гамаліївської (85,69 га, 8,72%) сільської ради. Менші площі цих земель представлені у межах Сороко-Львівської (46,86 га, 2,93%) та Ямпільської (46,60 га, 2,81%) сільських рад. В загальному, як відзначалося, у територіальній громаді їх площі складають 179,15 га, 4,22%, тоді як по районі – 1 995,01 га, 2,11%.

Таблиця 1.

Структура земельного фонду Мурованської територіальної громади [5]

Адміністративні утворення	Загальна площа земель, га	Сільсько-господарські землі, га	Ліси та інші лісо-вкриті площі, га	Забудовані землі, га	Водно-болотні землі, га	Відкриті землі без рослинного покриву, га
Мурованська громада	4 241,60 100%	3 337,27 78,68%	244,40 5,76%	478,18 11,27%	179,15 4,22%	2,60 0,07%
Гамаліївська сільська рада	983,00 100%	634,01 64,50%	197,20 20,06%	65,00 6,61%	85,69 8,72%	1,10 0,11%
Сороко-Львівська сільська рада	1 600,80 100%	1 236,30 77,23%	13,10 0,82%	304,54 19,02%	46,86 2,93%	0,00 0,00%
Ямпільська сільська рада	1 657,80 100%	1 466,96 88,49%	34,10 2,06%	108,64 6,55%	46,60 2,81%	1,50 0,09%
колишній Пустомитівський район	94 607,00 100%	70 424,24 74,44%	16 469,78 17,41%	5 312,28 5,62%	1 995,01 2,11%	405,69 0,42%

Найменші площі займають землі без рослинного покриву. Їх по території громади всього 2,60 га, 0,07%, а по районі – 405,69 га, 0,42%. Наявні ці землі на території Гамаліївської (1,10 га, 0,11%) та Ямпільської (1,50 га, 0,09%) сільських рад, тоді як відсутні в межах Сороко-Львівської сільської ради.

Характерною особливістю громад, сіл або селищ, що розташовані біля великої урбосистеми є потенційне розширення її меж, і відповідно, оренда земель землекористувачами або купівля у власність площ земель, що знаходяться як найближче до міста Львова. Це близьке розташування пов'язане із будівництвом підприємств, складів або інших установ виключно з економічною метою. Все це з часом призводить до повного поглинання прилеглих територій.

При використанні просторового підходу у дослідженні земель, одночасно із характеристикою місця розташування, розмірів і складу угідь земельної ділянки, найчастіше використовуються такі показники землекористування: просторовий розподіл їх по сільських радах, просторова кількість власників землі та землекористувачів, а також забезпеченість земельними ресурсами в розрахунку на одного землекористувача та на одну особу.

В межах Мурованської територіальної громади крім значної чисельності населення, наявна значна кількість землекористувачів та землевласників земель. Саме своєю діяльністю вони впливають на сучасний стан земель, родючість ґрунтів, стійкість ґрунтового покриву до деградаційних та деструктивних змін.

Найбільша кількість користувачів представлена в межах Сороко-Львівської (3 520), а найменше – у межах Гамаліївської (959) сільських рад. У громаді їх кількість складає 6 400, а по колишньому районі – 106 634 (табл. 2).

Важливими показниками землекористування є забезпеченість землями на 1 землекористувача та на 1 особу. Це два різних показники, зокрема, перший був розрахований як відношення площі всіх земель до кількості землевласників та землекористувачів, а другий – як відношення площі земель до всіх осіб, які є наявні у цих адміністративних утвореннях (див. табл. 2).

Аналіз цих двох показників по адміністративних утвореннях Мурованської територіальної громади має різний характер, однак у середньому по громаді ці показники майже подібні. Забезпеченість земельними ресурсами у громаді складає 0,66 га на 1 користувача і 0,44 га на 1 особу, а по району ці показники є дещо більшими і складають відповідно 0,89 га на 1 користувача і 0,78 га на 1 особу.

Таблиця 2.

**Забезпеченість населення земельними ресурсами
 Мурованської територіальної громади [3; 5]**

Адміністративні утворення	Загальна площа земель, га	Кількість власників землі та землекористувачів	Забезпеченість земельними ресурсами, га / 1 користувача	Кількість осіб	Забезпеченість земельними ресурсами, га / 1 особу
Мурованська громада	4 241,60	6 400	0,66	9 563	0,44
Гамаліївська сільська рада	983,00	959	1,03	905	1,09
Сороко-Львівська сільська рада	1 600,80	3 520	0,45	6 253	0,26
Ямпільська сільська рада	1 657,80	1 921	0,86	2 405	0,69
колишній Пустомитівський район	94 607,00	106 634	0,89	120 872	0,78

Найбільшою забезпеченістю землями на 1 користувача спостерігаємо в межах території Гамаліївської (1,03 га) сільської ради, а забезпеченість землями на 1 особу найбільшу спостерігаємо також по тій самій сільській раді (1,09 га).

Найменшою забезпеченістю на 1 користувача мають території Сороко-Львівської (0,45 га) та Ямпільської (0,86 га) сільської ради, а найменшою на 1 особу, також спостерігаємо в межах цих рад (0,26 га і 0,69 га відповідно).

У всіх адміністративних утвореннях, що входять в громаду переважають приватні землекористувачі. Приватні землекористувачі не завжди дотримуються цільового призначення земель, невиснажливого землекористування та науково-

обґрунтованого внесення мінеральних добрив. Воно часто призводить до погіршення якісного складу земельних угідь, які перебувають в їхньому використанні.

Загалом на території Мурованської територіальної громади виділяємо такі найпоширеніші типи землекористування: сільськогосподарський, селітебний та водогосподарський. А найінтенсивнішим є сільськогосподарське землекористування, що включає механічний, хімічний, фізичний та агротехнічний вплив.

Висновки. Земельні ресурси Мурованської територіальної громади зазнали значних порушень унаслідок впливу різних антропогенних чинників, серед яких: виснажливе використання земель сільськогосподарського призначення; вплив гідромеліоративних та осушувальних робіт; нераціональне використання водно-болотних та лісових земель; збільшення площ забудованих земель і відповідно зменшення земель із більшою продуктивністю.

Аналіз структури земельного фонду показав: найбільші площі займають сільськогосподарські землі (78,68%), менше – забудованих земель (11,27%), ще менше – лісів і водно-болотних земель, а найменше – відкритих земель без рослинного покриву.

Забезпеченість земельними ресурсами по громаді 0,66 га на 1 користувача та 0,44 га на 1 особу. Найбільшою забезпеченістю землями на 1 користувача і на 1 особу спостерігаємо в межах території Гамаліївської сільської ради.

На території Мурованської територіальної громади найбільш поширеними є сільськогосподарський, селітебний та водогосподарський типи землекористування. Найбільш інтенсивним є сільськогосподарський вплив.

Пропонуємо зменшити інтенсивність використання земель сільськогосподарського призначення і перейти на організацію органічного землеробства.

Використання водно-болотних і лісових земель повинно бути направлене на збереження їх площ та раціонального використання цих земель.

Загалом сучасний стан землекористування на території Мурованської територіальної громади є дуже інтенсивним та потребує належного контролю та раціонального використання земельних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войтків П. С. Землевпорядне та лісовпорядне планування: методичний посібник / уклад Войтків П. С. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 69 с.
2. Геоєкологія Львівської області: монографія. / Ю. Андрейчук, Л. Безручко, В. Біланюк та ін. / за заг. ред. Є. Іванова. Львів: Простір-М, 2021. 606 с.
3. Мурованська громада. Населені пункти у підпорядкуванні ОТГ. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://gromada.info/gromada/murovanska/>.
4. Природні ресурси Львівщини. Матолич Б. М., Ковальчук І. П., Іванов Є. А., та ін.. Львів: ПП Лукашук В.С., 2009. 120 с.: іл.
5. Фондові матеріали головного управління Держгеокадастру у Львівській області по земельних ресурсах. Форма б-зем. Львів, 2020.

IV науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених
«ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ,
СУСПІЛЬСТВА ТА ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»
Україна, м. Ужгород, 24-26 травня 2023 р.

Наукове видання

**ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ТЕРИТОРІЇ, СУСПІЛЬСТВА ТА ЗБАЛАНСОВАНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

**Матеріали IV науково-практичної конференції студентів,
аспірантів і молодих вчених
(Україна, м. Ужгород, 24-26 травня 2023 р.)**

Дизайн обкладинки,
редагування і комп'ютерна верстка:
Василь Лета

Підп. до друку 27.06.2023. Формат 60x841/8
Папір офсетний. Друк на різнографі. Гарнітура Constantia.

**Розтиражовано з готових оригінал-макетів
ПП Данило С.І.
м. Ужгород, пл. Ш.Петефі, 34/1
Тел.: 050 977 16 56**